

Заглавие:

ТЕКСТ за интервю, послучай 100 годишнината...

Още като слизахме ~~с колата~~ по тесния неугледен път към пристанището, отгоре ~~видях~~^{свизгах} двете ~~метални~~^{метални} ~~Ахасфер~~^{Ахасфер} метални мачти на "Ахасфер" и се успокоих, ~~нищо~~^{доброто} не ми гарантираше, че ветроходът ще ме чака ~~в~~ точно определен ~~и~~ нас, тоя глупак Брилянтина като нищо можеше да е извел някоя от своите постоянно сменящи се мацки към хоризонта, той упорито уверяваше мацките, че ще им позволи да пиннат с ръката си и да се уверят, че такава черта съществува, ~~неетина~~, чертата на хоризонта не е измислица. Изненадата ми се ~~ж~~ увеличи още повече когато от нея още ~~разбрах~~^{разбрах}, че яхтата блести от чистота, палубите ѝ бяха подредени, всяко нещо върху тях заемаше точно определеното си място.

ВЪПРОС: Първата картина от незавършения роман на Борис Априлов "Сляпо плаване" разкрива металическите мачти на "Ахасфер" – едно неслучайно име на един интересен плавателен съд. Разкажете ни за псевдонима на баща Ви и неговата връзка с морето?

Дж.В. Може би наистина е доста странно за непознатия читател да се запознае с този странен и интересен автор! – още повече, че и за мен самата беше изненадващо да опозная баща си поне 15 години след като почина. Имах, разбира се, някакви познания за живота на родителите си, но чак когато се захванах с архивите, разбрах колко небрежно съм се интересувала от тях! Затова бих препоръчала на онези, които биха искали да знаят всичко по-точно, да изчетат няколкото ми размишления и уточнения на общия ни живот. В блоговете. Просто няма лесен начин да се разкаже всичко в няколко изречения.

Фамилното име на бащиния ми род е Джавкови. Нямам представа откъде се е появило, защото в ОНЕЗИ времена те са живели в земите, завладени от Турция. По-точно, някъде около Лозенград.

А се е наложило да бъде наречен Борис Априлов, когато е започнал да работи във в-к Стършел, някъде в 1947-48 година. По думите на Валери Петров, псевдонимът му е от 1949. ТОВА беше за мен важно познание, защото никак не ми се искаше да е кръстен на Априлския пленум, да речем!

За щастие – няма такива политически съвпадения в живота му!

Героическото име „Ахасфер“, с което също се е подписвал под материалите си в Стършел! – си е избрал сам още като дете, когато е прочел книгата на Южен Сю „Скитникът евреин“. И съвсем естествено приятелите му са започнали да го наричат Ахо, Ахото. Макар и страстен любител на морето и лодките, бургаският хлапак си е избрал този прякор по романтични и героически причини. МНОГО по-късно научихме, че всъщност този литературен герой е бил силно мразен исторически образ за евреите в робство.

Преди да си построи яхтата по поръчка, още от дете той е имал няколко други лодки и ветроходи: Чайка, Сириус и подобни. Винаги мечтата му е била да обикаля свободно морета и океани под платна, но никога не му позволиха да излезе извън крайбрежните води.

ВЪПРОС: *Поглеждайки 100 години назад и проследявайки творчеството на баща си, можете ли да откриете най-ярките за Вас моменти и постижения в неговата работа?*

Дж.В. С едно особено притеснение трябва да ви кажа, че за първи път изпитах страхотна гордост и възхищение от труда на баща си години след смъртта му, когато реших да подредя и предам

ръкописите му на Писателския съюз. Било е да речем 2007-8 година.

ДА! ЗНАЕХ, че е написал много и хубави книги! Но за мен писателската професия беше нещо съвсем обикновено! Още от дете израснах сред писатели и семействата им – и го считах за съвсем обикновено нещо! Със срам си спомням как няколко пъти му се сопвах, че не ще да стане директор! Или поне главен редактор! – и да станем богати и важни! Гадничко, а? Какво ли си е мислил ТОЙ тогава? СЕГА ужасно ме е срам! – но живеях сред съученици, чиито родители бяха ВСЕ разни важни клечки! Пътувах в чужбина, бяха шефове насам-натам...

Спомням си дори за „събеседването“ на приемните ми изпити за Художествената академия, за мен вече втори опит... Вече се разбра, че съм взела успешно изпитите за Промислени форми този път! Остана ми само един: СЪБЕСЕДВАНЕ.

Всички бяха много усмихнати! Специалността се задействаше за първи път. Повечето в комисията ме познаваха, или поне АЗ ги познавах. Създаде се весела обстановка. Бяхме изкарали изпитите успешно само 5 души, а им трябваше курс от поне 15-20! Тогава единият, не искам да му споменавам името! – но явно той не ме разпозна като „НАШ ЧОВЕК“ под обикновеното ми име Василева, и ме попита какво работи баща ми. Както вече ме познавате! – аз отговорих спонтанно: „НИЩО! Той е писател!“ И си беше чиста истина!

ЛЕЛЕ! Като избухна този човек! Как само се възмути! Той също беше И писател, както и критик! Започна да се върти и да се възмуцава! КАК ТАКА не работи, щом е писател! Сума ти време бесня!

Останалите го успокояваха. ДАЖЕ настояваше да ме отхвърлят от списъка, защото нам си кво! Видях се в чудо! В нашето семейство подобни шеги и свобода в отношенията си беше най-естествено!

В същото това време баща ми НАИСТИНА не работеше, защото го бяха уволнили от Стършел, а после и от Дирекцията на БГ Цирк! – заради донос на ДРУГ свой пръв приятел от детинство! – който пък умря от завист, че родителите ми обиколиха Европа в 2-3 месеца! (ТОГАВА много трудно се пътуваше! По някакъв начин Ахото беше изпратен в 3 месечна командировка до Англия, Франция и Италия! ТОГАВА още бях малка и не ме зачуди тази привилегия? Обяснявам си я сега с това, че Стършел беше МНОГО важен вестник.)

Веднъж Ахото ме спря посред хола и ми разказа за първи път защо е останал без работа. Преразказа ми доноса, който шефа на Стършел – Челкаш, му е дал тогава да прочете. И му предложил сам да напусне, защото ако го уволнят – вероятно повече няма да види назначение! Каза ми имената на двамата свои съученици и първи приятели от Бургас, вече също известни писатели! – които са знаели „престъпленията“ му като ученик....

МНОГО години по-късно аз прочетох точ в точ този ДОНОС – публикуван вече като най-мил спомен от приятеля и колегата му!... Разказала съм и това в книгата си...

Но го публикуваха след години и в един огромен сборник, заедно с доносите, събирани от някаква ведомствена доносница, Екатерина Аврамова, нещо подобно...

ВЪПРОС: Спомняте ли си, кога Вие самата за първи път разбрахте, че баща Ви е писател – как си обяснявахте тогава професията му, в каква обстановка пишеше той?

Дж.В. Винаги съм знаела, че е писател. Машината му тракаше денонощно. Разбира се, пишеше главно за вестник Стършел, но ето че по едно време издаде първата си книга с разкази и фейлетони „ТРЕВОГИ“ – 1952, а следващата вече беше „Приключенията на Лиско“ в 1957... Много бързо придоби популярност името му на писател. Всяко лято изкарвахме някоя смяна я във Вилата на журналистите в Балчик, я на Писателите във Варна или Созопол. Беше един безкраен празник и смях! Чааак докато... подмениха ръководствата, поставиха някакви сериозни тулупи...

Мисля, че уволниха и Челкаш? Но баща ми вече беше член на Писателския съюз! ТЕ се грижеха много добре за членовете си! Имаше стол с евтина храна. Почивни станции из България. Баща ми, заедно с Пецата Незнакомов* и други симпатяги разиграваха смешки и забавления за децата...

Но по едно време страната много се промени политически! УЖ по-свободно, но се оказа, че вече са подбрани специални ЕЛИТНИ кадри...

ЛИСКО спаси бащ“а ми, защото **НЯМАШЕ** друг толкова любим персонаж! Разбира се – имаше чудесни автори и хора, като Валери Петров, Христо Ганев и други... И **МНОГО** важни клечки имаше! Но къде са сега? Не всеки имаше такава дъщеря като мен, която усвои компютрите и успя да попречи на **ЗАБРАВАТА** да го изтрие навеки от Спомена! **ЗАМАЛКО** му се размина!

ВЪПРОС: Освен автор на популярната поредица с приключения на Лиско, баща Ви е и сценарист на филма “Петимата от “Моби Дик””. Коя страна от неговото творчество може би остава по-малко позната на публиката? Знаете ли, дали самият той е имал по-силни предпочитания към един или друг жанр?

Дж.В. Интересното у баща ми беше ГЛАВНО това, че той работеше много усърдно в няколко интересни жанра! Денонощно! Разбира се, част от тях, поради зависимостта си от други участници, малко или много губеха от красотата и силата си с времето! И АКО успееше да контролира САМ работата си, без да зависи от други... хора! Но аз бих ги нарекла „ЗАВИСТНИЦИ“, и много често – преднамерени диверсанти!

В ЛИТЕРАТУРАТА: след дълги седмици и месеци на създаване на някое по-сериозно произведение – Шефовете на издателствата, винаги големи и усмихнати приятели! – отказваха да приемат произведението; или искаха съкращения... Често „нямаха свободно място“ в този или онзи „брой“. Имам „на склад“ десетки екземпляри с анонимен надпис „НЕ!“... Понякога обикаляха няколко редакции – и ето че се появят някъде... До едно време се считаше, че той се е установил вече на „рибарска“ тематика! **НО ЕТО ЧЕ** започна да пише и доста „шантави“ текстове, в които се разказваше за съвсем други неща! – за странни държави и дори невероятни събития.

ПО ВЕСТНИЦИТЕ: ОХ! Ужасявам се, когато се сетя за тази огромна бала, събрана в един кашон!

ТРЯБВА и тях да преснимам и дигитализирам! НО КАК! Форматът им не влиза в скенера ми! Трябва да се сканира на части, а после да се превърне в текст, да се оформи и постави в Блога! И ОБИКНОВЕНО винаги има промени, които са му хрумвали в момента!

В ТЕАТЪРА: по едно време настъпиха години, в които из цяла България се играеха негови пиеси. Винаги много смешни, но всъщност – страхотно сериозни. Всички много се радвахме за него! – прокуденото от Официалния свят момченце! ТОЙ си остана един хлапак по дух!

Помня как заведе и майка си – неграмотната ми Баба Нанка! – на премиерата на първия си спектакъл в Сатирата! Надали изобщо е разбрала защо сме там! Но когато накрая всички скочиха и заръкопляскаха като побъркани, ТЯ стоеше и гледаше като най-гордата жена на света! Насила го беше пратила в Гимназията! – вместо да лови риба по таяните! ВСИЧКО дължим на нея! – бедното неграмотно сираче от село Граматиково!

Събраха се около него приятели и почитатели! Той ги мъкнеше със себе си – като кораб-влекач! МНОГО щастлив! ТАМ някъде се появи „на сцената“ и хлапето Станислав Стратиев! Неразделно! По едно време поставиха и негова пиеса... ПОСТИГНА и изява в Сатирата!... В това време Ахото имаше вече няколко пиеси из страната! За куклените театри и да не говорим!

Постепенно Стратиев се възкачи нагоре. Не му обръщаме внимание – почти ме е срам да кажа, че не съм гледала ни една негова пиеса. СТАНА ДИРЕКТОР! И ЗАЛЕЗЕ оттогава успехът на Ахото!

Повече името му не се спомена в Сатирата! – театърът, който Стършелите създадоха и с негово съучастие! – пострадалите за смелостта си автори на Стършеловия Сатиричен Спектакъл! А всички театри в България, а и МНОГО в чужбина, играеха Аховите пиеси!

НО НЕ и Сатирата! Не и големият му почитател! (Само за сведение: това го чух от майка си! Ахото никога не продума по въпроса! Но постепенно за приятели му останаха само ветроходци и мореплаватели! НЕ че той някога доплува отвъд границите на Българското море! Цялото гранично войнство охраняваше изхода към Океаните!... Но НАЙ-смешното беше, че той НИКОГА не би оставил семейството си, което си оставаше винаги в къщи. Беше невероятно предан баща и съпруг, макар и винаги обграден от антураж мадами...)

И всички приятели от младостта му постепенно окапаха! – предимно по служебните си кресла, на които се курдисваха рано или късно... ТА ДОБРЕ, че винаги имаше набор предани мадами наоколо! Е! Ревнувахме го! Какво да правим! Но и го разбрахме.

КИНОТО! „Моби Дик“ беше голям успех! После – не знам защо? – „Здрачаване“ стана чудесен филм едва след като режисьорът здравата го съкрати! На мен МНОГО ми се хареса! – въпреки този странен порив на баща ми да си обещава да се самоубие, „когато остарее“. Първо е било на 40 години! Но постепенно ГРАНИЦАТА се преместваше, когато разбираше, че не всичко свършва с годините! Та „Здрачаване“ беше един ТАКЪВ филм: откритие, че Светът не свършва ей така, като поостарееш!

Книгата „Мартин Идън“ – прекрасна като символ! – но вкара в главите на младежите вярата, че няма смисъл да се живее след 40 години! Всички вярвахме, че е така! ДОБРЕ че много обичах родителите си – та не направих тази глупост, дори и в тежки моменти! Затова пък Животът събираше плодовете си наоколо! – и загубихме много любими хора – ей така!

Третият пък филм – „Бягство в Ропотамо“ с Рангел Вълчанов, по мое мнение стана абсолютен боклук! Рангел стана СЪАВТОР! От филм-мечта на баща ми да обиколи Света под платна! – което в онези години непрекъснато правеха разни самотни мореплаватели! – се превърна в една блудкава каша! МАКАР и на фона на прекрасната музика на Иван Стайков и Мими Николова! КОЙ ли не писа текстовете! – само не и Ахото!

Главната героиня беше една глуповата съветска балерина! УЖАС! Вбесяваха ме и големите актьори, които се напъваха да говорят на диалекти! Рангел, пък, искаше да и Лили Иванова! Поканиха я на гости и сума ти време той я кандърдисваше! Но Лили не искаше да се види публично колко е голям бюста ѝ по бански! И категорично отказа – с което отрови режисьора, който разчиташе на хонорари от плочите!

И Слава Богу! За мен най-добрата БГ певица си остана Мими Николова! Но и това се оказа полуистина, когато запя разни тъпичките песни след падането на комунизъма... Тогава и Лилето спря да се стеснява от тялото си – и започна да демонстрира 80 годишните си телеса навсякъде... Спомням си от онези времена смутено ухилената физиономия на баща си, свидетел на всички онези пазарлъци...

ВЪПРОС: Вие вече повече от 10 години дигитализирате материали и публикувате със свободен достъп [в интернет](#) творчеството на баща си, коя част от тези архивни материали представляваше изненада и за самата Вас?

Дж.В. Не се сецам? Изненада ме ВСИЧКО с това, че е великолепно! Вече не забелязвах само сюжета или смешките, но виждах и подтекста зад думите! Особено след като Коко Джамбазов ми разказа за премиерата на куклената пиеса „Шестте ингвинчета“ – и как Ахото се е кискал неистово, приведен зад облегалките на столовете! – и им е доверил на яхтаджийските си приятели, че всъщност в пиеската е имал предвид СИБ! – а Свирепата бяла мечка е олицетворявала... СССР! Това им е разказал на представлението, иззад облегалките на столовете! По време на премиерата на детската куклена пиеска! Оттогава аз започнах вече да чета „зад редовете“ на текстовете му! И най-обикновените събития – вече имаха съвсем друг контекст! И „Чудовището“ от пантомимата! И Нумиан! И всички отношения между „обикновените“ хора – вече имаха съвсем друго значение!

Кое то аз най-ясно разбрах на Конференцията, послучай 90 годишнината му! ТОГАВА двама чудесни хора! – литератори и критици! – са настояли да бъде включен и баща ми, като „любим автор на Лиско!“ – в честването на... Станислав Стратиев!!! Цяла година след юбилея на Ахото! НО ВСЕ ПАК!...

ТОГАВА чудесният критик и изследовател на литературата Вихрен Чернокожев и съпругата му

Росица, буквално „откриха“ и другата страна на Писателя! – освен детската му литература, на която се бяха посветили още преди много години критиците, възхитени от тези произведения!

Литературата му за възрастни направо се укриваше! Освен разказите – друго не допускаха!

Представете си пък какво беше това за мен! Макар че дълго преди това, една нощ баща ми покани мен и мъжа ми да отидем с него на „Състезание по къпополу“ – в двора на една Созополска къща! Плащаше се вход – за да увеличи лятото си на морето един приятел, известен софийски групар! След време го премаза някаква кола по шосето към Белия кът... ТА ТАМ за първи път видях „баща си в действие“ В смисъл, че той държеше чаша с водка в ръка... Не знам дали пиеше от нея, но истината е, че НЕ МЛЪКНА! Цялата маса – поне 15 души! - се заливаше от смях! Имаше още 2 екипа в заведението! Тогава снимаха 2-3 филма по моето!... Няколко „кляфки“ – така наричахме пътните мадами от екипите, съпруги на наши приятели! – постоянно се опитваха да вземат думата и да говорят за манджи и коли!, както и какво бил казал този или онзи по-известен кинодеец... Но разговорът не се завързваше, защото всички околни маси мълчаха в очакване Ахото да каже нещо – и се люшваха от смях! През останалото време мълчаха в очакване той да се обади. Трите кляфки се вбесиха по едно време и пледираха Б.А. да бъде прогонен. Но никой не се съгласи!

А ТОЙ, като се преструваше на подпийнал! – постоянно подхвърляше страхотно смешни реплики, с които май си изкарваше на свобода ядовете и

разочарованията от онези кинодейци, които му съсипваха филмите за лична изгода! Направо! Без да му мигне окото! По едно време каза на „Данчо“ да се разходи, че иска да каже нещо. Данчо стана и се посука между масите! – а ние всички внезапно се усетихме, че той постоянно го правеше, вероятно смутен, че ще чуе някакви забранени подмятания, а му предстоеше да стане Дипломат след лятото! Леле, измряхме от смях!

Не познавах баща си в такива моменти! – но и никога повече не попаднах на толкова смел и остроумен събеседник! Нямаше равен!

За повече и по-подробни сюжети из живота му – прочетете книгата ми „Сляпо плаване“... Но още много остава неразказано!

ВЪПРОС: Как си представяте едно честване, което би му се понравилось?

Дж.В. Там е работата, че нямам представа! Струва ми се, че би искал да е сред най-добрите си приятели! Красиви жени! Някоя негова любима? Да черпи всички и раздава вкуснотии? Да чуе някоя добра дума за книгите си? Дали ще повярват, че го усещам постоянно около себе си? Искам някой път да се сетя нещо, някакво име или местност – и не мога. Но щом произнеса въпроса си – чувам и названието в главата си!

Смайвал ме е най-много с това, че беше... **ВСЕОТДАЕН!** Грижеше се за болните си близки като омагьосан. Не понасяше вечните чествания, които следваха всяка премиера – и трябваше да пътува и кисне сред непознати, за да поблагодари и почерпи

за участието им. Много обичаше приятелите си, но и често се разочароваше от тях...

Аз самата ВИНАГИ прикривах мислите и желанията си от родителите ни. Сега се чудя защо!...

ВСЕ се въздържам да съобщя имената на т.н. му „приятели“, волно или неволно навредили на имиджа му пред „шефовете“! Например първият доносник, свидетел на детството и младостта му в Бургас, беше нягов съученик и колега в Бургаската библиотека. Ахото се колебаеше между двама свои приятели, но не търсеше да ги „разобличи“ Разказа ми какво точно е било написано в доноса, пратен от КДС в Стършел. Представете си моето смайване, когато прочетох буквално съшия текст в книгата спомени за съученика му от Бургас, наречена **„Ветроходецът се отправя за последно плаване“**...

За младият му почитател сатирик вече ви разказах. Никога повече не го чух да спомене името му, но и в Сатирата повече не представиха негова пиеса.

Друг негов близък приятел – писател, също реши да го „защити смело“ – вече след смъртта му! – и сърцераздирателно оповести в една от книгите си, как „горкият млад ученик“ бил влязъл в редовете на... БРАННИК! – като млад и неопитен гимназист в Бургас! И с това си навредил за цял живот!

ВСЪЩНОСТ ТОЙ му навреди дори и след смъртта му! **Защото това не е истина!** Като ученик Наско е бил записан за кратко в една патриотична организация, наричана **РАТНИК!** Там се събрали хората, прокудени от българските си земи в Турция!

Повечето от тях се заселили в Малко Търново, Бургас и околността. Целият му род, вероятно, са се събрали там – с цел да спасяват бившите български земи. НО веднага започнали да ги карат да трошат прозорците... на еврейските магазини! – и той разочаровано напуснал.

По онова време повечето му приятели и съученици са били евреи, арменци, турци, гърци – и кой знае още какви преселници са живели едни до други в Бургас! Говорили са на всички местни езици.

А скоро Наско отива войник, и се залюбват с майка ми, еврейка по произход.

ДОРИ и в Телевизията ме приеха много трудно на работа, заради произхода на майка ми, но и за краткото „членство“ на Наско в тази организация! ПАК чрез разкритието на съученика му!...

Искам да ви кажа, че подобно доносничество, при това непроверено! – ми направи много гадно впечатление и аз разбрах, че в средите на „великите“ български писатели цари завист, доносничество и жажда за „разобличение“, със средствата на истинско лицемерие. Просто спрях да общувам с тези хора.